

TALABALARDA EKOLOGIK TA'LIMNI SHAKLLANTIRISHDA O'LKASHUNOSLIK VA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR

Ro'zmetova Muslima Ollayor qizi

Urganch davlat pedagogika instituti o'qituvchi-stajori

ruzmetovamuslima@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarda o'lkashunoslik fanini o'rgatish orqali atrof-muhit haqidagi tasavvurlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar ko'rib chiqiladi. O'lkashunoslik atrof-muhitni o'rganishda muhim rol o'ynaydi, chunki u tabiiy va ijtimoiy resurslarni tushunishga yordam beradi. Maqolada interaktiv ta'lim metodlari, ekologik ta'lim, texnologiyalarni qo'llash va o'lkashunoslikni boshqa fanlar bilan integratsiyalash orqali talabalarga atrof-muhitni yaxshiroq tushunish va unga bo'lgan mas'uliyatni oshirishni o'rgatish mumkinligi tahlil qilinadi. Ushbu yondashuvlar talabalarda ekologik ongni rivojlantirishga, atrof-muhitni muhofaza qilishga bo'lgan qiziqishni oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: O'lkashunoslik, atrof-muhit, ekologik ta'lim, zamonaviy pedagogik yondashuvlar, interaktiv ta'lim, texnologiyalar, ijtimoiy mas'uliyat, tabiiy resurslar, ekologik ong, integratsiya

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные педагогические подходы к формированию представлений студентов об окружающей среде через изучение этнологии. Этнология играет важную роль в изучении окружающей среды, поскольку она помогает понять природные и социальные ресурсы. В статье анализируются такие подходы, как интерактивные методы обучения, экологическое образование, использование технологий и интеграция этнологии с другими дисциплинами, которые помогают студентам лучше понять окружающую среду и повысить их ответственность за нее. Эти подходы способствуют развитию экологического сознания студентов и повышению их интереса к охране окружающей среды.

Ключевые слова: Этнология, окружающая среда, экологическое образование, современные педагогические подходы, интерактивное обучение, технологии, социальная ответственность, природные ресурсы, экологическое сознание, интеграция

Abstract: This article explores modern pedagogical approaches to shaping students' perceptions of the environment through the study of ethnology. Ethnology plays a key role in understanding the environment as it helps students comprehend both natural and social resources. The article discusses approaches such as interactive teaching methods, environmental education, the use of technology, and the integration of ethnology with other disciplines, all aimed at enhancing students' understanding of the environment and increasing their responsibility towards it. These approaches foster the development of ecological awareness and enhance students' interest in environmental conservation.

Key words: Ethnology, environment, environmental education, modern pedagogical approaches, interactive learning, technologies, social responsibility, natural resources, ecological consciousness, integration

Kirish: Maktabgacha ta'limda talabalarda ekologik ta'limni shakllantirishda zamonaviy texnologiyalar va o'lkashunoslik mavzusida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning nutqlarida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish masalasi doimiy ravishda muhim o'rin tutgan. Ekologik ta'limni rivojlantirish, tabiiy resurslarni tejash, ularni asrash va barqaror rivojlanishni ta'minlashga katta e'tibor qaratmoqda. Shuningdek kelajak avlodni atrof-muhitga mas'uliyatli munosabatda bo'lishga o'rgatish zarurligini ta'kidlagan. "O'zbekiston respublikasida ekologik ta'limni rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 27.05.2019-yildagi 434-son O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorining "Oliy ta'lim tizimida ekologik ta'limni takomillashtirish" ga oid 6-bobida Oliy ta'lim tizimining bakalavriat va magistratura talabalariga ekologiya va atrof muhit muhofazasi bo'yicha tegishli o'quv fanlari mazmuni kuchaytiriladi va qo'shimcha mavzular bilan boyitiladi.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimi nafaqat bolalar uchun, balki pedagogika sohasidagi mutaxassislar, jumladan, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat yuritayotgan tarbiyachilar va metodistlar uchun ham dolzarb masalalardan biri bo'lib

qolmoqda. Maktabgacha ta'limning asosiy maqsadi nafaqat bolalarga bilim berish, balki ularni jamiyatning to'laqonli a'zosiga aylantirish, ularda ijtimoiy va axloqiy qadriyatlarni, o'z vataniga hurmatni, atrof-muhitni sevishni shakllantirishdan iboratdir. Bu jarayonda ekologik ta'limning roli juda katta, chunki ekologik bilimlar nafaqat tabiiy resurslarni boshqarish, balki jamiyatda barqaror rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan. Zamonaviy texnologiyalar va o'lkashunoslik ekologik ta'limni shakllantirishda kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. Maktabgacha ta'limda ekologik ta'limning samarali shakllanishi uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar, shu jumladan, interaktiv ta'lim usullari va yangi axborot texnologiyalaridan foydalanish zarurdir. Zamonaviy texnologiyalar yordamida bolalar ekologik bilimlarni interaktiv ravishda o'rganishlari, tabiat bilan bog'lanishlari va turli ekologik muammolarni hal qilish yo'llarini o'rganishlari mumkin. O'lkashunoslik - bu hududlarning tabiiy, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy jihatlarini o'rganadigan fan. Zamonaviy pedagogik metodlar yordamida o'lkashunoslik talabalarga atrof-muhitni yaxshiroq tushunish va unga nisbatan to'g'ri munosabatda bo'lishni o'rgatadi. O'lkashunoslikni talabalarda atrof-muhit haqidagi tasavvurlarni shakllantirishda qo'llash, ularni nafaqat tabiiy va ijtimoiy muhitni tahlil qilishga, balki uning muhofazasiga qaratilgan mas'uliyatli yondashuvlarni o'zlashtirishga ham undaydi. O'lkashunoslik va atrof-muhit O'lkashunoslik- insoniyat va tabiiy muhit o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni o'rganadigan fan sifatida talabalarga atrof-muhitni tushunishga yordam beradi. Bu fan orqali talabalar o'zlarining yashab turgan hududidagi tabiiy resurslar, iqlim, ekosistemalar va ijtimoiy omillarni o'rganib, ekologik tafakkurini rivojlantiradi. Shuningdek, ularni hududiy madaniyat, tarixi va iqtisodiy rivojlanish bilan tanishtirib, bu omillarning atrof-muhitga qanday ta'sir ko'rsatishini ko'rsatadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar. Interaktiv ta'lim: Talabalar bilan amaliy mashg'ulotlar, ekskursiyalar va loyihalar orqali o'lkashunoslikni o'rganish ularning atrof-muhit haqidagi tasavvurlarini kengaytiradi. Bu yondashuv talabalarga nafaqat nazariy bilim, balki tajribaviy o'rganish imkoniyatlarini ham beradi.

Integratsiya: O'lkashunoslik fanini boshqa fanlar bilan integratsiya qilish orqali talabalar tabiat va jamiyatning o'zaro bog'liqligini yanada chuqurroq tushunishadi. Masalan, geografiya, ekologiya, tarix, va iqtisodiyot kabi fanlar o'lkashunoslik bilan

birgalikda o'qitiladi, bu esa talabalarning kompleks tafakkurini rivojlantiradi. Ekologik ta'lim: Atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan ekologik ta'limning o'ziga xos yondashuvi talabalarni ijtimoiy mas'uliyatli va ekologik ongli bo'lishga o'rgatadi. Bu jarayon talabalarning tabiatga bo'lgan munosabatlarini o'zgartirishga yordam beradi.

Texnologiyalardan foydalanish: Zamonaviy texnologiyalar (GIS tizimlari, virtual va kengaytirilgan haqiqat) o'lkashunoslikni o'rganishda muhim vosita sifatida foydalanilishi mumkin. Bu texnologiyalar talabalar uchun mintaqaviy o'zgarishlarni interaktiv tarzda ko'rsatishga yordam beradi.

Ekologik ta'limning asosiy maqsadi: Bolaga tirik organizmlar o'rtasidagi atrof-muhit bilan bog'liqlik va jismoniy va ruhiy holatni boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish uchun bolaga tabiat qonunlari to'g'risida bilimlarini rivojlantirishda samarali usul hisoblanadi. Ta'lim va ma'rifiy vazifalar asta-sekin aniqlanadi: ekologik bilimlarni chuqurlashtirish va kengaytirish; ekologik faoliyat paytida talabalarining kognitiv, ijodiy, jamoat faoliyatini rivojlantirish tabiatshunoslik darslarida tabiatga bo'lgan qiziqish, o'simliklar yoki hayvonlar haqida ma'lumotga ega bo'la boshlaydilar. Fikrlash jarayoni va his-tuyg'ularning paydo bo'lishi doimiy bo'lishi kerak. Badiiy so'z, rasm va musiqiy ishlar olib boriladigan o'quv mashg'ulotlarida bolalar ijodiy fikrlash, badiiy didni rivojlantiradilar. Tabiat ta'limi kursini o'rganishda asosiy ekologik vakolatxonalar va tushunchalarni shakllantirish maqsadga muvofiq hisoblandi.

Xulosa qilib aytganda, o'lkashunoslik va zamonaviy texnologiyalar talabalarda ekologik ta'limni shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. O'lkashunoslik, o'rganilayotgan hududning tabiiy va ijtimoiy sharoitlari, ularning o'zaro aloqalari, resurslari va ekologik holatini tahlil qilish orqali ekologik masalalarni chuqurroq tushunishga yordam beradi. O'lkashunoslik orqali talabalar o'zlarining yashab turgan muhitini yaxshiroq anglab, tabiiy resurslarni tejash va muhofaza qilish bo'yicha mas'uliyatli qarorlar qabul qilishni o'rganadilar. Zamonaviy texnologiyalar esa ekologik ta'limda interaktiv va innovatsion usullarni qo'llash imkonini beradi. Internet-platformalar, multimediyaya vositalari, virtual ekskursiyalar va simulyatsiyalar talabalarni ekologik muammolarni real vaqt rejimida kuzatish va ularning yechimlarini izlashga undaydi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar ekologik monitoringni amalga oshirishda,

tabiatni muhofaza qilishda va ekologik bilimlarni tarqatishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Shu tariqa, o'lkashunoslik va zamonaviy texnologiyalar o'rtasidagi integratsiya talabalar uchun ekologik ta'limning samaradorligini oshiradi, ularni ekologik muammolarga befarq bo'lmaslikka va ularga echim topishda faol ishtirok etishga undaydi. Bu jarayonni qo'llab-quvvatlash orqali, biz ekologik ongli va mas'uliyatli avlodni tarbiyalashga erishamiz. O'lkashunoslikning talabalarda atrof-muhit haqidagi tasavvurlarini shakllantirishda zamonaviy yondashuvlar talabalarga ekologik ongni rivojlantirishga, shuningdek, o'z hududini va atrof-muhitni yaxshilash yo'lida faol qatnashishga yordam beradi. Talabalar o'lkashunoslik orqali nafaqat o'zining yashash muhitini, balki butun dunyo ekologiyasini yaxshilashga bo'lgan mas'uliyatni o'z zimmasiga olishadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Xasanov. Sh. "O'lkashunoslik va ekologiya". Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2018.y
2. Mahmudov. R. "Zamonaviy ekologik ta'limning asosiy prinsiplari" Samarqand: Akademiya nashriyoti, 2019.y
3. Nazarov. B. "Ekologik muammolar va ularning yechimlar" Toshkent: Fan nashriyoti. 2019.y
4. Akramov. I. "Zamonaviy texnologiyalar va ekologik ta'lim" Toshkent: Iqtisodiyot va ekologiya nashriyoti, 2020.y
5. Mirzaev. A. "O'lkashunoslik va tabiiy resurslar" Buxoro davlat universiteti nashriyoti, 2016.y
5. Shamsutdinov. D. "Ekologik ta'lim va uning metodlari" Tashkent: Ijtimoiy fanlar akademiyasi. 2018.y
6. Rahimov. K. "Yoshlar va ekologik ta'lim" Toshkent: Akademiya nashriyoti. 2021.y